

2.
EDICE
10 PŘÍBĚHŮ

Kuba v Indii

Z Hradce až na úpatí Himaláje

PŘÍBĚHY, KTERÉ MĚNÍ VZDÁLENOST MEZI LIDMI I KULTURAMI NA PROSTOU LIDSKOU BLÍZKOST

ADOPCE
NABLÍZKO

SADBA

ČESKÁ
ROZVOJOVÁ
AGENTURA

**KUBA V INDII
Z HRADCE AŽ NA ÚPATÍ HIMALÁJE**

INDIE DOSAŽENA | 7
PESTRÁ MOZAIKA | 11
KOMUNIKACE | 15
ŽIVOT DĚTÍ V JIBON JYOTI | 19
NAGALAND A MANIPUR | 23
OVOCNÝ RÁJ | 27
FILTR NA VODU | 31
ŠKOLA VOLÁ | 35
BYDLENÍ | 39
JAK SE ŽIJE V INDII | 43

Nikdy jsem neletěl dopravním letadlem. Nikdy jsem neopustil Evropu. Nikdy jsem nebyl pryč z domova déle než pět týdnů. Nikdy jsem nebyl dlouhodobě vystaven extrémním vedrům a nikdy neleželo tolik zodpovědnosti na mých bedrech. Ale za měsíc se vše změní. Vyrážím na severovýchod Indie. Náplní mé dobrovolné služby bude věnovat se dětem. A těším se! Srdce je sice naplněno všemožnými obavami, věřím však, že pokud vše pokorně odevzdám do Božích rukou, všechno dopadne tak, jak má.

*Jakub, dobrovolník v Indii
(z dopisu psaném před odjezdem)*

SEN SE STAL SKUTEČNOSTÍ

Jsem konečně v Indii! Oči se mi zavírají, hlava padá a já se ptám: „To jim nedochází, jak jsem unavený?“ Po dvou dnech náročného cestování jsem tajně doufal, že mě otcové nechají aspoň na chvíli odpočinout. A místo toho se hned zrána po slavnostním přivítání řítíme džípem do školy, kde budu následující rok působit. Už jen posledních pár hrbolků a jsme tam. Ospalý a vyčerpaný vystupuji z auta, rozhlédnu se kolem sebe a o pár vteřin později je všechna únav pryč. Vrhnou se na mě totiž zástupy usmívajících se dětí, které ke mně napřahují své ručičky a nadšeně mě zdraví. Jejich radost a energie zahání mou ospalost a já se nechávám unášet proudem veselí a pohody, která kolem mne panuje. Během shromáždění

na dvoře jsem po modlitbě otčenáš a zazpívání indické hymny, které jsou každodenním rituálem, obřadně přivítán. Podruhé ve velice krátké době je mi věnována šála a květina. Při cestě nazpátek mě sice opět přemáhá únava, ale srdce je plné krásných momentů a vzpomínek. A tak jsem se seznámil se školou Jibon Jyoti, kde budu učit.

Název školy doslova znamená „Světlo života“ a skutečně se škola snaží vnést světlo vzdělání a víry do hlaviček asi 350 venkovských dětí. Jsou rozděleny do šesti tříd (čtyři třídy plus dvě přípravné), kde se

učí angličtinu, matematiku, hindštinu, assámštinu, přírodní vědy a všeobecné znalosti. Samozřejmostí je **uniforma**, aby se setřely sociální rozdíly. Čeká mě vyučování matematiky ve druhé třídě a všeobecných znalostí ve čtyřech starších třídách. Mimo to budu dětem nablízku v jejich volném čase při hraní her a budu jim také pomáhat při odpoledním studiu.

Hned při příjezdu se mě, stejně jako mých předchůdců, ujal laskavý bratr Thomas, který bude teď mým nejbližším druhem. Všichni tady se mnou nakládají s velkou úctou, dokonce i bratr mi říká „sire“, nakupují pro mě extra ingredience na oběd a snaží se mi můj zdejší pobyt co nejvíce zpříjemnit. Nevím, čím si zasluhuji takovou pozornost, a mnohdy si připá-

dám docela provinile, ale na to už si budu muset v Indii zvyknout.

Součástí školy je hostel pro téměř 120 dětí. Když místní zjistili, že tu nebudu přespávat, ale budu se vždycky vracet na kole zpátky do Golaghatu, abych opět ráno přijel, byla na jejich tvářích čitelná lítost a zklamání. Když naopak kluci a holky v Golaghatu zjistili, že se budu vracet až po páté hodině odpoledne, taky to mnohé rozesmutnělo, takže člověk si opravdu nevybere. Cesta na kole je dlouhá zhruba osm kilometrů a její součástí je nádherný úsek mezi rýžovými poli s výhledem do dálí. Tento způsob přepravy mě velice baví a parádně při tom relaxuji. Nechám volně běžet myšlenky a kochám se pohledem kolem sebe. Část cesty vede i městem a v některých částech je zapotřebí notná dávka adrenalinu, což se mi zatím líbí.

Škola Jibon Jyoti je krásným místem plným dětských úsměvů a radosti,

kde budu uprostřed prostého života vesničanů žít i já. Dívám-li se na jejich rozzářené tváře, začínám pomalu chápat, co nám při přípravě zdůrazňovali, že jako dobrovolníci máme na prvním místě mít ty děti rádi. Snad se mi to s Boží pomocí povede! A když aspoň některé ještě k tomu něco naučím, bude dobře.

DĚTI SE PODOBAJÍ NESPOUTANÉMU STÁDU

Dav dětí, který se rve o starý vyfouknutý míč. Soused, který se mě ptá na můj názor na Schengenský prostor. Vyučování ve třídě s dětmi, z nichž alespoň trochu anglicky umí asi jen čtvrtina. Horko doprovázené neustálým pocením a špinavým oblečením. Při výpadku proudu studium při svíčkách. Znovuobjevení krásy a síly modlitby. Poskládáte-li více takových střípků, dostanete věrný obraz mého působení v Indii.

Denní program se mi už celkem stabilizoval, takže po ranní modlitbě, mši svaté a snídani vyrážím **na kole do školy**, odkud se téhož dne pozdě odpoledne vracím. Při vyučování je má pozornost roztříštěna mezi děti, které mi rozumí a zadaný úkol za krát-

kou chvíli splní, a mnoho dalších, kteří by pod mým bedlivým dohledem k cíli nakonec asi taky došli, ale na individuální přístup zde bohužel není moc prostor. A když se přece jen někomu snažím něco vysvětlit, nechávám za sebou dalších asi 40 žáků, které je třeba smysluplně zaměstnat. Občas se mi stane, že na třídu křiknu, aby byla potichu, a teprve po chvíli si uvědomím, že hluk nepochází ani tak od nich, jako spíše ze sousedních tříd, které jsou oddělené pouze tenkými a nahoře neúplnými stěnami. Přesto mě vyučování baví a třídy plné neposedných a různorodých dětí jsou pro mě velkou zkušeností a výzvou. Doufám, že se mi podaří správně vyvážit úlohy

dobrého učitele a láskyplného kamaráda, ale lehké to určitě nebude.

Při přestávkách se děti podobají nespoutanému stádu. Když jsem jim poprvé půjčil frisbee, snažili se ho při házení vždy natolik zuřivě ukořistit, že jsem nakonec tuto aktivitu ze strachu před nějakým zraněním předčasně ukončil. Vysvětlování her je pro mě zatím velkým oříškem, protože angličtina se nechytá a dokonce neverbální komunikace zaostává, protože děti se neustále pošouchují, tlačí, přicházejí a odcházejí, takže se zamýšlená hra většinou zvrhne. Přesto se děti zpravidla dobře baví.

Odlišná situace panuje v **Golaghatu**, kde místní kluci z hostelu většinou rozumí dobře anglicky a jsou mnohem ukázněnější. Hráli jsme spolu mimo jiné kriket a učil jsem je dokonce takové karetní hry jako Sabotér a Hanabi, přičemž druhá jmenovaná hra je do-

opravdy chytla. Při doučování matematiky se u některých projevují velké nedostatky, takže při jejich večerním samostudiu je na čem pracovat. A pokud zrovna nejde proud, pokračuje se při svíčkách.

Starší středoškoláci zde sice bydlí a spí ve více než skautských podmínkách, ale někteří z nich mají moderní dotykové mobily. První neděli jsme spolu dokonce se selfie tyčí podnikli výlet do místních čajových plantáží. A abych si to pořádně užil, koupili mi láhev s mangovým džusem (produkt Coca Coly) a chipsy.

Pendlování mezi školou a **Golaghatem** mi zatím vyhovuje. I když mě atmosféra školy naplňuje nadšením a jako mávnutím kouzelným proutkem pustím většinou z hlavy vše, co mě trápí, je mi přece jen milé mít někde civilizovanější zázemí, kde si můžu vydechnout. Pobyt v Indii mě bezpochyby dost **změní**, zatím se ale nejedná o nic, čeho bych litoval.

ZMATENÍ JAZYKŮ

A jak se v Indii vlastně mluví? V Česku máme češtinu, v Německu němčinu, ve Španělsku španělštinu, tak v Indii asi indštinu, ne? Kdepak... Společný mateřský jazyk byste v Indii hledali bez úspěchu. Indickou republiku tvoří téměř **30 států**, z nichž mnohé mají svůj vlastní, zbytku země nesrozumitelný jazyk. V našem státě Ásám se jedná o ásámštinu, ve které se tisknou noviny, vysílají zprávy, píšou nápisy a vede většina veřejné komunikace. Opustíte-li však hranice tohoto státěčku, už na ásámštinu nenarazíte. Jak se tedy spolu domluví dva Indové pocházející z rozdílných indických států?

Pro celoindickou komunikaci slouží jazyky dva: **hindština** a **angličtina**. Hindština je oficiálně jazykem číslo jedna

pro celou Indii, ale jako mateřštinu ji mají pouze v několika větších státech severní Indie. Zbytek země se hindštinu povinně učí ve školách a poslouchá ji v bollywoodských filmech (filmy točené v hindštině), ale pro každodenní komunikaci ji nepoužívá a nemálo Indů ji zkrátka a jednoduše neumí.

Alternativou k hindštině je angličtina, která je například mezi indickými salesiány velice populární. A tak se stane, že potkají-li si dva salesiáni narození v odlišných koutech Indie, nezřídka se spolu baví anglicky. Při návštěvě salesiánů v Dimapuru se na mě angličtina valila doslova ze všech

stran, což pro mě bylo dost velké překvapení. Přece jenom Indii k anglicky mluvícím zemím nepřičítáme, pro určité skupiny lidí je však angličtina doslova denním chlebem.

Ve svém státě tedy Indové používají svůj vlastní jazyk, s cizími návštěvníky potom hindštinu a angličtinu. Přinejmenším tady v Assámu je pro mnohé mateřským jazykem nějaká domorodá řeč, kterou se však domluví pouze s příslušníky stejného kmene. Pro komunikaci s ostatními musí sáhnout buď po rozšířenějším kmenovém jazyce, nebo po assámštině. Například ředitel naší komunity v Golaghatu otec Dilip mluví 10 jazyky.

A jak v tomto chaosu hovořím já? Převážně anglicky. Otcové salesiáni mluví anglicky plynule, problémy mi hlavně počátku dělala odlišná výslovnost.

Kázání v angličtině pro mě bylo občas stejně nesrozumitelné jako následující den to hindské. Za měsíc mého pobytu už jsem si ale docela zvykl. Starší děti a studenti z golaghatského hostelu většinou mluví a rozumí anglicky vcelku obstojně, takže se můžeme často o leccem pobavit nebo je zvládnou naučit nějakou klidně i trošku složitější hru.

Ještě před odjezdem jsem se začal doma učit hindštinu a tady v tom pokračuji. Mše svaté jsou ve zdejších kostele čtyřikrát týdně anglicky a třikrát hindsky a navíc se při oslavách většinou používá hindština, které prostí vesničané rozumí mnohem lépe než angličtině. A potkám-li se s někým, kdo anglicky nemluví, je hindština první na ráně, takže o využití určitě není nouze.

Problém nastává u malých dětí ze školy Jibon Jyoti, kde vyučuji. Nejen že anglicky často neumí skoro nic, ale i hindštinou jsou zatím do velké míry

nepolíbené. Mezi sebou mluví kmenovým jazykem sadrí nebo ásámsky, takže jim nerozumím. Něco jim vysvětlit je proto docela obtížné, ale na druhou stranu jsou úsměv a laskavost natolik univerzální, že slova častou ani nejsou zapotřebí.

Jazyková situace v Indii je natolik rozmanitá a bohatá, že si občas říkám, jestli se ta biblická babilónská věž

nestavěla spíše tady. A podívám-li se na tři různé abecedy, které musí místní děti ve škole bez moderních pomůcek či metod zvládnout – naši latinku pro angličtinu, vlastní písmo pro hindštinu a ještě jinou abecedu pro assámštinu, tak se trošku pousměji nad našimi problémy se čtením a psaním.

Indie je zemí mnoha jazyků a kultur a už teď se těším na další hlubší poznávání.

NA HŘIŠTI OBČAS POTKÁTE KRÁVU

Pro 120 dětí z místního hostelu začíná den velice brzy. Vstávají okolo **páté hodiny** a půl hodiny nato už usedají do lavic a pouští se do ranního studia. Po něm následuje krátká práce, například zemetání tříd a dvora, vynášení odpadků, škrábání a krájení zeleniny nebo údržba kol. Na snídani mají děti stejně jako na oběd a na večeři rýži, většinou s nějakou omáčkou z brambor či jiné zeleniny. Maso dostanou jen při zvláštních příležitostech.

Po snídani je nejvyšší čas připravit se na výuku, protože zanedlouho do maličkého školního areálu dorazí buď na kole, pěšky, s rodiči na skútru nebo v narvaném salesiánském či jiném autě houf divokých školáků. Po společném nástupu, modlitbě *otčenáš*,

zpěvu indické hymny a slovu ředitele otce Lazara začíná výuka. Vyučovací hodina trvá 40 minut a mezi hodinami je vždy buď delší psaná nebo menší nepsaná pauza. Musím se přiznat, že vyučovat až **70** neposedných dětí, z nichž **polovina** vůbec nerozumí **anglicky**, často neovládají učivo předchozího ročníku a o výuku většinou velkým zájem nejeví, pro mě bylo často velice obtížné a psychicky vyčerpávající. Místní učitelé si k autoritě dopomáhají rákoskou, které jsem se doposud vyhýbal, je ale pravda, že udržet ve třídě kázeň jen pomocí překřikování a síly osobnosti ne vždycky sto procentně funguje. Na druhou stranu se mi také vícekrát poštěstilo odučit hodinu velice uspokojivou a děti ze všech tříd byly

vždycky nadšené, když jsem k nim šel, takže výčitkami svědomí jsem se trápil asi jen já...

O velké přestávce se děti podobají rozbouřenému stádu, které se chaoticky žene všemi směry a je skoro nemožné je ovládnout. Na vysvětlování složitějších her jsem v posledních dnech do určité míry rezignoval, protože vysvětlit něco dětem, které nerozumí anglicky, nedávají pozor, neustále přicházejí a odcházejí, rvou se a pošťuchují, není úplně jednoduché. Naopak mimořádný úspěch slavila klasická „mašinka“. Jezdili jsme z jednoho indického města do druhého, a i když se vlak neustále trhal jak se děti praly o lepší místa, byla to pro všechny velká zábava. Podobně atraktivním se stalo prolézání z rukou vytvořeným tunelem, který se samozřejmě taky neustále bořil a měnil složení. Naprosto neuvěřitelným fenoménem se stalo **pexeso**. Na za-

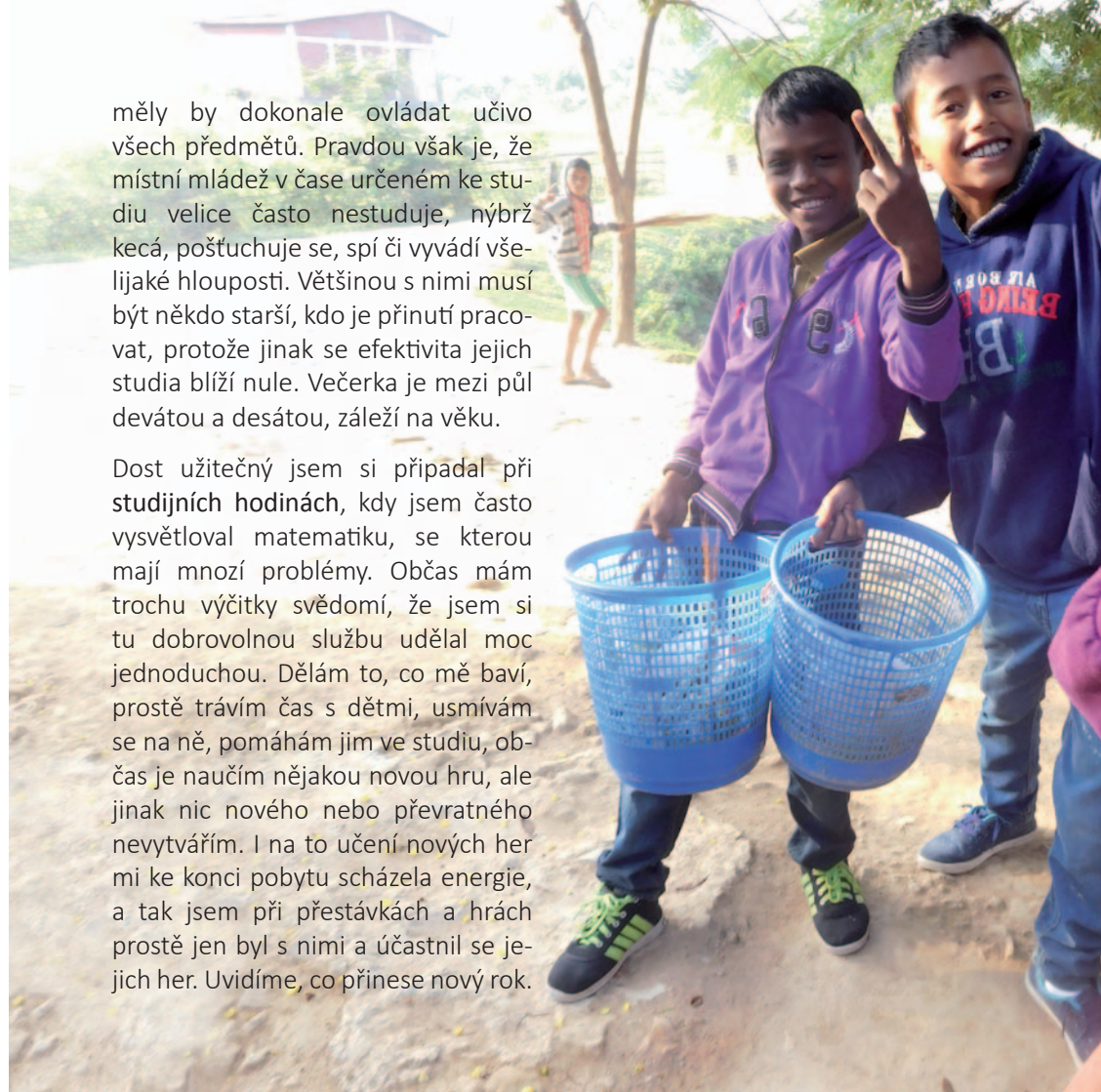
čátku velké přestávky se ke mně vždy přihnali houf dětí spínajících ke mně ruce a hlasitě se dovolával této hry. Bohužel jich vždy bylo příliš na to, abych mohl vyhovět všem. Někteří se mi dokonce snažili pexesa vyrvat z rukou a štěstí těch, kteří se hry mohli zúčastnit, bylo veliké.

Škola končí o půl třetí, děti se s jásotem vyhrnou ze tříd a utíkají domů. Kluci a holky z hostelu se převlečou, poobědvají, zametou, uklidí a poté následuje asi hodinka a půl her. Jako snad všude ve světě je zde velice populární **fotbal**. Většina hraje bosky, na hřišti občas potkáte krávu, balón často skončí v přilehlém rybníčku, ale tyto netradiční prvky dodávají hře šmrnc.

Po bloku her následuje sprcha ve studené vodě pod hadicí či pumpou. A potom už se jenom studuje, s přestávkou na večeri a přípravou na spání. Když se vezme v úvahu, kolik hodin denně děti z hostelu stráví učením,

měly by dokonale ovládat učivo všech předmětů. Pravdou však je, že místní mládež v čase určeném ke studiu velice často nestuduje, nýbrž kecá, pošťuchuje se, spí či vyvádí vselijaké hlouposti. Většinou s nimi musí být někdo starší, kdo je přinutí pracovat, protože jinak se efektivita jejich studia blíží nule. Večerka je mezi půl devátou a desátou, záleží na věku.

Dost užitečný jsem si připadal při **studijních hodinách**, kdy jsem často vysvětloval matematiku, se kterou mají mnozí problémy. Občas mám trochu výčitky svědomí, že jsem si tu dobrovolnou službu udělal moc jednoduchou. Dělán to, co mě baví, prostě trávím čas s dětmi, usmívám se na ně, pomáhám jim ve studiu, občas je naučím nějakou novou hru, ale jinak nic nového nebo převratného nevytvářím. I na to učení nových her mi ke konci pobytu scházela energie, a tak jsem při přestávkách a hrách prostě jen byl s nimi a účastnil se jejich her. Uvidíme, co přinese nový rok.

VŠECHNO JE JINAK

Obrázek, který jsem si o Indii udělal, platí tak možná na Ásám a snad ani to ne. Minulý týden se mi poštěstilo navštívit dva sousední indické státy a rozdílý bijí do očí. Pryč jsou veliká rýžová pole a rozsáhlé čajové zahrady. Rovinu nahradily kopce. A jaké! Dechberoucí výhledy, bujná vegetace a naprostá izolace od okolního světa. Cestování džípem připomíná jednu velkou houpačku nebo spíš splašeného koně a nepříjemně vás překvapí zvířená oblaka prachu, který je zde bohužel všudypřítomný. Nemálo lidí si proto chrání dýchací ústrojí rouškou. A jak už to tak na naší matičce Zemi bývá, s rostoucí nadmořskou výškou klesá teplota, takže jsem si párkrát v noci poprvé přes spacák hodil deku. Mluví se tady úplně jinými jazyky, zpí-

vají se odlišné tradiční písně, nosí jiné kroje, tančí jiné tance...

Tím ale série překvapení nekončí. Měl jsem zato, že **hinduismus** je převažující náboženství po celé Indii a ejhle-chyba lávky! Ve státě Nagaland tvoří 80 % obyvatelstva **křesťané** (velkou část z nich baptisté). Takže když jsem si onehdy povzdechl, jak mi tady schází adventní (resp. vánoční) atmosféra, netušil jsem, že stačí zajet o pár kilometrů vedle. Světélkující **vánoční výzdoba** na každém kroku doprovázená spoustou rudých hvězd, které sice nám Čechům kvůli naší moderní

historii až tak krásné nepřijdou, ale co naplat. A zdaleka nejkrásnější předvánoční moment na mě čekal v Imphalu, hlavním městě státu **Manipur**, kde jsem se čtyři po sobě jdoucí večery účastnil vánočního koledování.

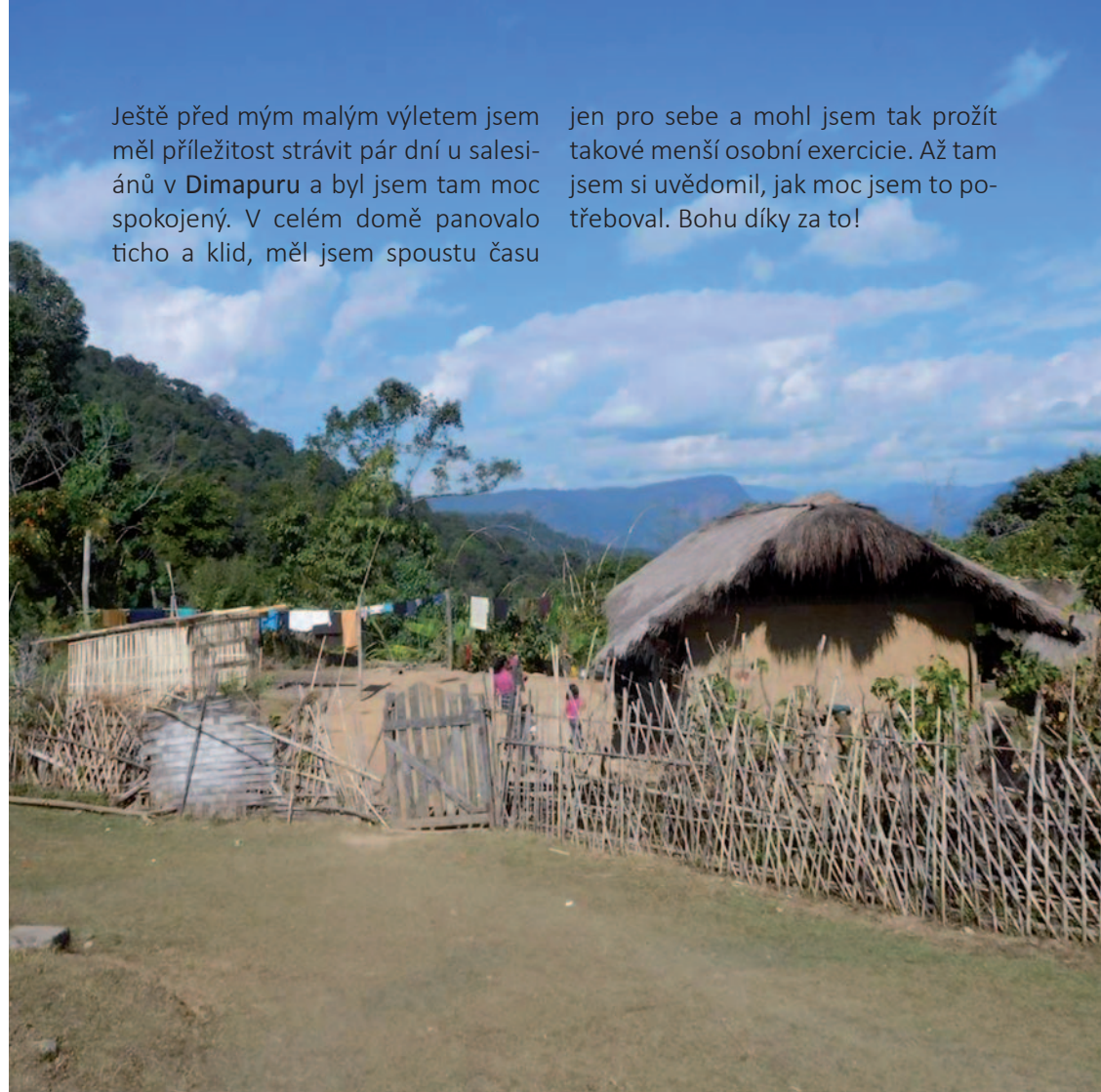
S mladými z místní farnosti jsme navštěvovali domy farníků, za svitu svíček jsme zpívali anglické koledy, popřáli všem požehnané Vánoce a společně se pod vedením kněze za celou domácnost pomodlili. Nedílnou součástí koledování byl i finanční příspěvek na mládež.

A také jsem v Imphalu potkal jednoho naprosto úžasného člověka. Jmenuje se **Francis**, je kněz a je skvělý! Asi hodinu po mém příjezdu mi sdělil, že je třeba doručit jedné řeholní sestře významný dopis z Říma. A protože je toto psaní příliš důležité na to, aby-

chom ho mohli svěřit nějakému vozidlu, rozhodl se otec Francis celou sedmikilometrovou trasu běžet. A tak jsem se hned na startu důkladně seznámil s Imphalem i s otcem Francisem. Dopis jsme v pořádku doručili a cestu nazpátek absolvovali stejným způsobem. Jednašedesátiletý otec Francis celý počín komentoval slovy: „*Musíme dělat takové věci, dokud jsme mladí, protože až budeme staří, už nebudeme moct.*“ Kromě běhání je otec také zapálený cyklista, na cestách do okolních vesnic urazí za den i několik desítek kilometrů, srší z něj radost ze života a silná víra. Navíc je velice chytrý, umí Zdrávas Maria v 19 jazycích (mimo jiné i česky!) a učí se dvacátý čínsky, aby mohl pro každé tajemství růžence použít jinou řeč. A taky pracoval s českým misionářem **otcem Janem Medem**, na kterého tady hodně lidí s láskou vzpomíná. Jsem moc rád, že jsem se s ním seznámil!

Ještě před mým malým výletem jsem měl příležitost strávit pár dní u salesiánů v **Dimapuru** a byl jsem tam moc spokojený. V celém domě panovalo ticho a klid, měl jsem spoustu času

jen pro sebe a mohl jsem tak prožít takové menší osobní exercicie. Až tam jsem si uvědomil, jak moc jsem to potřeboval. Bohu díky za to!

OVOCNÝ RÁJ

KDYŽ JE CHLEBEM RÝŽE

Indie je ovocným rájem. Banány, manga, kokosy, granátová jablka, pomeranče, papáje, hrozny, klasická jablka, jackfruit či liči jsou jen zlomkem místního bohatství a od všeho existuje velké množství druhů.

Většina lidí, i bohatších, jí jídlo **pravou rukou**. Při stolování se salesiány sice všichni používáme lžičky, když však jím někde jinde, taky do sebe rýži házím pravačkou a moc se mi to líbí. Mnozí Indové navíc při jídle sedí na zemi, vůbec jim to nevadí a jsou šťastní.

Jídají tady hodně ryb a kosti moc neřeší. Vyjma větších páteřních kostí, skoro všechno ostatní polykají. Na to já nemám odvahu, takže rybí curry jím pěkně pomaličku. S postupem času se ale zlepšuji.

Bonbóny se zde prodávají po kusech. Velice oblíbené jsou sušenky, které moc nestojí a děti rády o přestávce utíkají do nedalekého občůdku, aby si nějaké koupily. Klasická mléčná čokoláda je naopak vzácný a drahý artikl a štěstí dětí, když dostaly šestigramový kousek (zhruba náš čtvereček a půl) bylo veliké...

Otec Filip sestrojil past na veveřky, které si chodí pochutnat na farní ovoce, takže se na můj talíř dostalo už i veveřčí maso. Mimo to zde platí za pochoutku velké žáby a netopýři, na první ochutnávku však zatím če-

kám. Zato mravence mi už uvařili a byli moc dobří. Jí se tu i psi. Vaří se většinou na ohni, někdy na plynovém vařiči.

Rýži jí bohatí stejně jako chudí. Chudší mají většinou jen nějakou jednoduchou bramborovou či zeleninovou omáčku, bohatší jí maso, ryby, dobrou zeleninu, rýže má lepší kvalitu (taky chutná o poznání lépe) a vše se na závěr zají ovocem.

Velkým problémem je zde **alkohol**. K dostání je podomácku vyrobený nekvalitní alkoholický nápoj z „jaggery“ (z rozdrčené, uvařené a poté ztuhlé cukrové třtiny). Jeden šálek stojí pouze 2 Kč a stačí na to se opít. Nemálo chlapů tak propilo nejen vydělané peníze, ale i vlastní rýžové pole nebo kvůli konzumaci nekvalitního alkoholu zemřeli a nechali za sebou osiřelé ženy a děti.

Ásám je vyhlášenou **kolébkou čaje** a je opravdu skvělý! Nejradši ho mám

s mlékem. Krajina je doslova poseta čajovými zahradami a čaj se odtud vyváží do celého světa.

Kvalitní **pitná voda** je zde velkým **problémem**. Vesničané většinou pijí vodu ze studny, která by našince úplně odrovnala. Balená voda je na místní poměry pěkně drahá (8 Kč za litrovou láhev).

Čas jídel mi naprosto zpřeházel mé dosavadní návyky. Snídaně často až po osmé hodině (tzn. třeba i dvě a půl hodiny po probuzení), oběd naštěstí rozumně mezi dvanáctou a druhou, zato místní zvyk pozdě večeřet (někdy až po osmé hodině) byl zprvu docela nepříjemný. Nějakou dobu mi trvalo, než jsem se pořádně aklimatizoval. Teď už si tělo naštěstí na nový rytmus zvyklo a nemám s tím problém.

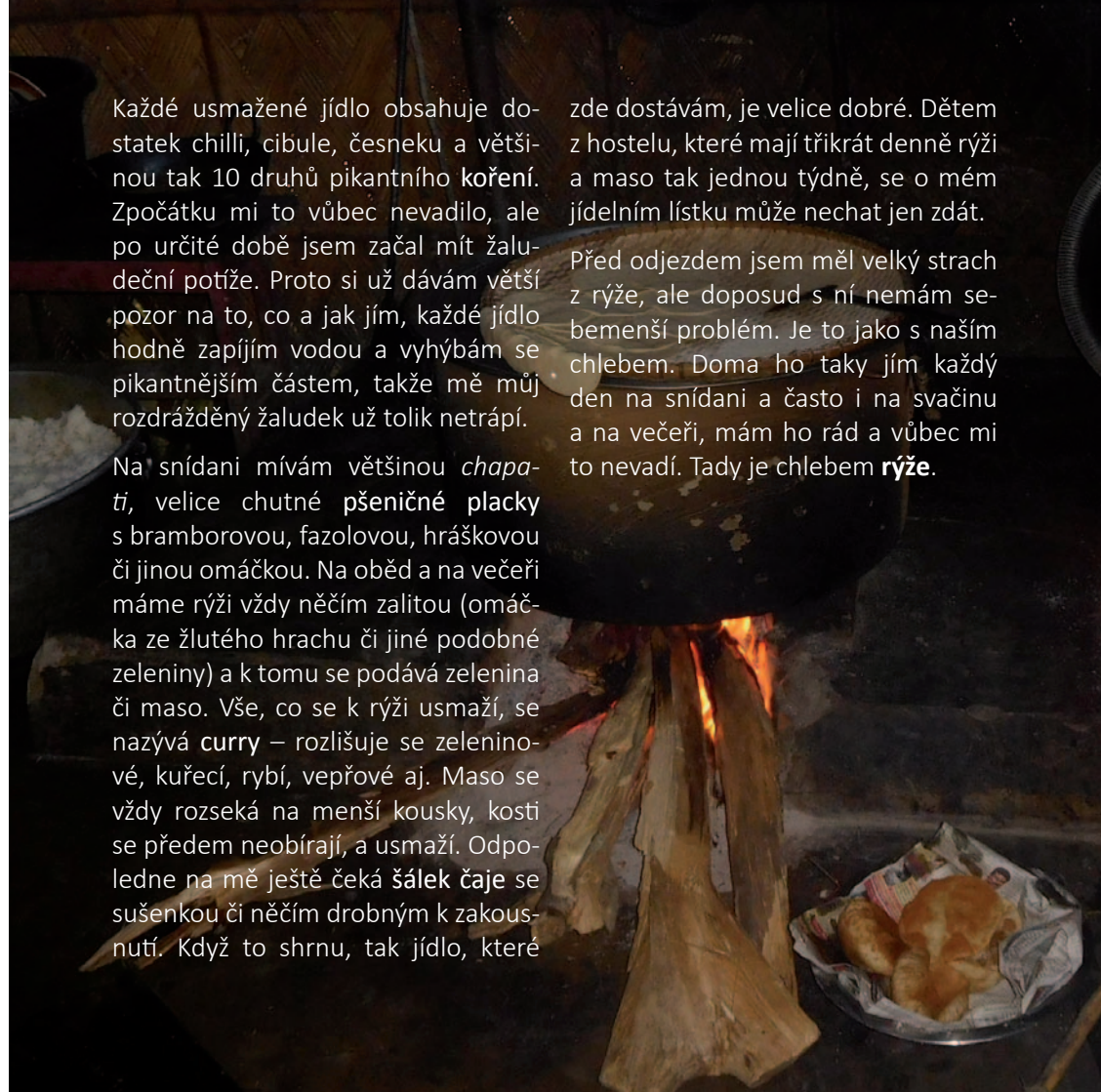
Náš klasický **chleba** a skoro vše ostatní pečivo byste tady hledali marně. Jediné, co zde mají, je toastový chléb. Občas se mi po našem českém chlebu zasteskne.

Každé usmažené jídlo obsahuje dostatek chilli, cibule, česneku a většinou tak 10 druhů pikantního koření. Zpočátku mi to vůbec nevadilo, ale po určité době jsem začal mít žaludeční potíže. Proto si už dávám větší pozor na to, co a jak jím, každé jídlo hodně zapíjím vodou a vyhýbám se pikantnějším částem, takže mě můj rozdrážděný žaludek už tolik netrápí.

Na snídani mívám většinou *chapatti*, velice chutné **pšeničné placky** s bramborovou, fazolovou, hráškovou či jinou omáčkou. Na oběd a na večeři máme rýži vždy něčím zalitou (omáčka ze žlutého hrachu či jiné podobné zeleniny) a k tomu se podává zelenina či maso. Vše, co se k rýži usmaží, se nazývá **curry** – rozlišuje se zeleninové, kuřecí, rybí, vepřové aj. Maso se vždy rozseká na menší kousky, kosti se předem neobírají, a usmaží. Odpoledne na mě ještě čeká šálek čaje se sušenkou či něčím drobným k zakousnutí. Když to shrnu, tak jídlo, které

zde dostávám, je velice dobré. Dětem z hostelu, které mají třikrát denně rýži a maso tak jednou týdně, se o mém jídelním lístku může nechat jen zdát.

Před odjezdem jsem měl velký strach z rýže, ale doposud s ní nemám sebemenší problém. Je to jako s naším chlebem. Doma ho taky jím každý den na snídani a často i na svačinu a na večeři, mám ho rád a vůbec mi to nevadí. Tady je chlebem **rýže**.

VODA JE ZÁKLAD ŽIVOTA

Naše luxusní pitná voda, která nám doma teče z každého kohoutku, ve které se koupeme, myjeme nádobí, auto, podlahu a splachujeme záchod je neuvěřitelným přepychem. V Indii je vše jinak. V našem hostelu se nachází pouze **podzemní železitá voda**, kterou se místní snažili alespoň trochu jednoduše filtrovat, ale do dokonalosti scházelo mnoho. Avšak jednoho pěkného dne: „*Ahoj, tady Tereza z Pardubic. Před Vánoci pořádáme s děckama z farnosti dobročinný koncert a výtěžek bychom Ti rádi do Indie poslali. Neznáme se, ale slyšela jsem o Tobě od své kamarádky a viděla jsem Tvé webové stránky a chtěli bychom tímto způsobem pomoci.*“

Krásným Božím řízením se mi před vánočními svátky podobnými slovy

ozvala Tereza Demlová z Pardubic a po konzultaci s bratrem Thomasem jsme se rozhodli za vybrané peníze postavit kvalitní filtr na vodu. Moc si toho vážím, že mi lidé takto projevíli důvěru, ačkoliv mě osobně vůbec neznali a nikdy mě neviděli.

Se zpožděním jsme se nakonec v květnu pustili do díla. Cihly, cement, malta, zedníci, písek a už to jelo. Děti se také zapojily nošením hlíny, pracanti pracovali svědomitě a pilně, a tak se filtr rychle zvětšoval, až nakonec vyrostl do majestátních rozměrů. **Filtrování** vody probíhá

ve čtyřech krocích. Naše podzemní železitá voda se nejprve hadicí vpusťtí do největšího vrchního kontejneru, kde se nachází hromada kamenů, písek a štěrk, které vodu čistí. Voda poté protéká dalšími třemi úseky, kde ji opět pročišťují další menší kamínky, štěrk a písek. Čistá voda se shromažďuje v obří spodní nádrži, odkud si ji v případě potřeby otočením kohoutku vypustíme do sklenice, talíře či kbelíku a s chutí vypijeme. Kvalita vody je skvělá – piji ji i já – a používáme ji taky na vaření a praní oblečení. Cena filtru byla nakonec oproti původním odhadům téměř trojnásobná. Avšak díky přispění mé domovské farnosti

Hradec nad Moravicí a Církevní základní školy svaté Ludmily, kterou v naší farnosti máme, jsem zvýšené náklady krásně pokryl a zbytek doplatil pomocí darů, které se mi od mnoha známých a příbuzných před i v průběhu mého působení v Indii dostalo.

Filtr je postavený kvalitně, takže by měl vydržet opravdu dlouho. Co se údržby týče, je pouze třeba jednou za měsíc umýt vrchní vrstvu písku (zachycuje se v ní železo) a každých pět let všechen písek úplně vyměnit.

Srdečné díky všem dárcům podílejícím se na stavbě tohoto užitečného díla.

INDIE
8. MĚSÍC

ŠKOLA VOLÁ

S DĚTMI SE DOMA NIKDO NEUČÍ

Škola se pro nás stala samozřejmostí, ale v Indii je vše jinak. Některé děti do školy vůbec nechodí a téměř 25 % obyvatelstva je ngramotných. Situace se postupně zlepšuje, ale cesta je stále ještě dlouhá. Jak to tedy v Indii se vzděláváním vypadá?

Školy jsou buď **státní** anebo **soukromé** – ty poskytují výrazně lepší vzdělávání, ale je třeba platit měsíční poplatky. Státní školy jsou takřka **zadarmo** a bezplatně poskytují **uniformy, učebnice a oběd**, zato úroveň výuky už tak slavná není. Učitelé ve státních školách dostávají na místní poměry pohádkově vysoký plat 16 000 Kč a více. Církev poskytuje po celé Indii vysoce kvalitní vzdělání v angličtině. **Církevní školy** jsou proto vyhledávány nejen křesťany, ale i příslušníky ostatních

náboženství. Součástí **salesiánského komplexu** je většinou i **hostel** (internát pro studenty ze vzdálenějších oblastí) a **hřiště**. Salesiánské školy bývají veliké, pěkné, čisté, známé, působí dost vyspělým dojmem a mnohdy ve svém mdlém a špinavém okolí září jako zjevení.

Děti bohatších rodičů navštěvují kvalitní soukromé školy (často i ty křesťanské), které jim zajistí, že jejich dítě u závěrečné zkoušky uspěje. U takových škol se platí školné (např. 500 Kč za měsíc) a zápisné (4 000 Kč). Majetnější rodič zajistí svým dětem také **soukromé doučování**, které je celoindic-
kým fenoménem.

Chudí vesničtí rodiče tráví celý den v práci, děti běhají, hrají si, divočí, ale nikdo je pořádně nevychovává. S dětmi se doma nikdo neučí, rodiče jsou sami nevzdělaní. Děti pošlou do školy a pak už nekontrolují, kolik se toho naučily. Mnoho dětí do školy nikdy nevzkročí. Rodiče je tam zkrátka nepošlou, protože jim to nepřipadá důležité.

Pokud se rodiče rozhodnou poslat své dítě do školy, první věc, kterou musí řešit, je **jazyk** vzdělávání. Mateřským jazykem mnohých Indů je jejich kmenový jazyk, kterým se však na škole často nemluví, a je proto třeba zvolit jiný rozšířenější jazyk. Nejčastěji se jedná o jazyk státní (např. bengálštinu) nebo stále populárnější **angličtinu** či **hindštinu**. Hindských škol je zde poskrovnu, zato angličtina má **velkou prestiž**, platí za jazyk vzdělanců a studium v angličtině je považováno za nejlepší.

Základní škola má 10 ročníků a dvě přípravné třídy (školku), které jsou povinné. Na základní vzdělání navazuje dvouleté středoškolské studium zakončené zkouškou. Vysoká škola má tříleté bakalářské a dvouleté magisterské navazující kurzy.

Učitel používá převážně svůj hlas a tabuli, na moderní metody se moc nehraje a vše probíhá mechanickým memorováním **nazpaměť**. Učitelé děti striktně drilují ve stylu otázka-odpověď a hlubší porozumění nehraje roli. Velký důraz se klade na **krasopis**. **Počítač** má doma **málokdo**, a tak se i vícestránkové projekty píší ručně. Mnohé děti mají velice krásné písmo, takže já se za své škrábance stydím a vyčítám si, že jsem si před lety své písmo tak pokazil.

Učitelé si na naší vesnické škole k autoritě dopomáhají rákoskou, ale na městských a modernějších školách už je rákoska často zakázána. **Hodnocení** žáků se skládá ze **čtyř velkých zkoušek**, kte-

ré se píše skoro ze všech předmětů. Aby v daném předmětu uspěli, potřebují 40% úspěšnost v testu. Problémem však je, že i když dítě třeba v několika předmětech propadne, může přesto postoupit do dalšího ročníku. Vše spočívá na autoritě a rozhodnutí ředitele, který velice často nechá děti projít.

Studenti v posledním ročníku **skládají závěrečnou zkoušku**. Pokud ji neudě-

lají, mohou ji napsat znovu, mají tolik pokusů, kolik chtějí. Mnohým však schází motivace, ctižádost a pevná vůle. Studenti také mohou studia zanechat a místo toho se pustit do nějakého **řemeslného tréninku**. Salesiáni po celé Indii organizují tzv. „*Don Bosco Tech*“. Neúspěšní studenti se zde stávají číšníky, elektrikáři, šičkami, řidiči, svářeči, atd.

„DOTYKÁČ“ A MOTORKA V BAMBUSOVÉ CHÝŠI

Kača house (bambusová chatrč) je nejběžnější vesnický domek, jehož celková cena vyjde na zhruba 10 000 rupií (4 000 Kč). Celý dům je postavený z bambusu, zdi se obalí blátem smíchaným s kravským trusem a trochou písku. Jeden bambus stojí 40 Kč, na stavbu je jich třeba více než padesát, za střechu slouží plechové pláty. Uvnitř se nachází zpravidla tři místnosti, podlaha je holá země, všude je málo světla a všechno působí stroze a prostě. Základním nábytkem je velká dřevěná postel, kde spí celá rodina, několik plastových židlí či nízkých dřevěných stoliček na sezení, někdy i skříňka. Celá stavba trvá i s nanesením bláta zhruba měsíc, bez bláta tak dva až tři týdny. Dům si vesničané staví sami a životnost domečku bývá asi 15 let.

Paka house je zděný domek. Náklady na stavbu činí zhruba 50 000 rupií (20 000 Kč). Dům obsahuje většinou tři až čtyři místnosti a bývá trošku větší než typický *kača house*. Lidé si ho nevládnou postavit sami, a zvou si proto na stavbu **dělníky**. Většinou nemají náraz dostatek peněz na dokončení celé stavby, a tak se 2–3 roky staví po částech (pokud nasbírají celou částku, tak je dílo hotové za tři měsíce). Zajímavé je, že ani zděný dům nemá komín, jako ventilace slouží pouze díra ve zdi.

Krávy se potulují a pasou, kde se dá, cesty ne-

vyjímaje. Pokud však někdo nedopatřením krávu srazí, je v maléru a musí zaplatit. Od vesnické krávy obdržíte **litr mléka denně** (dojí se pouze ráno), které se většinou vypije a dále se **nezpracovává** (sýr nebo máslo se tady moc nevyrábí). Někteří mají navíc za domkem malý **rybník**. Ásám je více méně rovina, hrozí nebezpečí záplav, a proto se před stavbou domu lidé snaží zvýšit jeho výškovou úroveň. A tak kopou a kopou, až se ze vzniklé díry se stane rybník.

Vodu čerpají lidé ze země pomocí pumpy a před pitím ji většinou **převaří**. Filtrování provádí pouze menšina.

Mnoho vesnic se nachází jen tak uprostřed mezi rýžovými poli a působí odříznutě od okolního světa. **Auto nemá skoro nikdo**, a tak se chodí hodně **pěšky** a **jezdí na kole** a někteří si po získání práce našetří na **motorku**. Je zajímavé, že si mladí za vydělané peníze nejraději koupí chytrý telefon nebo motocykl, ale nezajímá je jejich

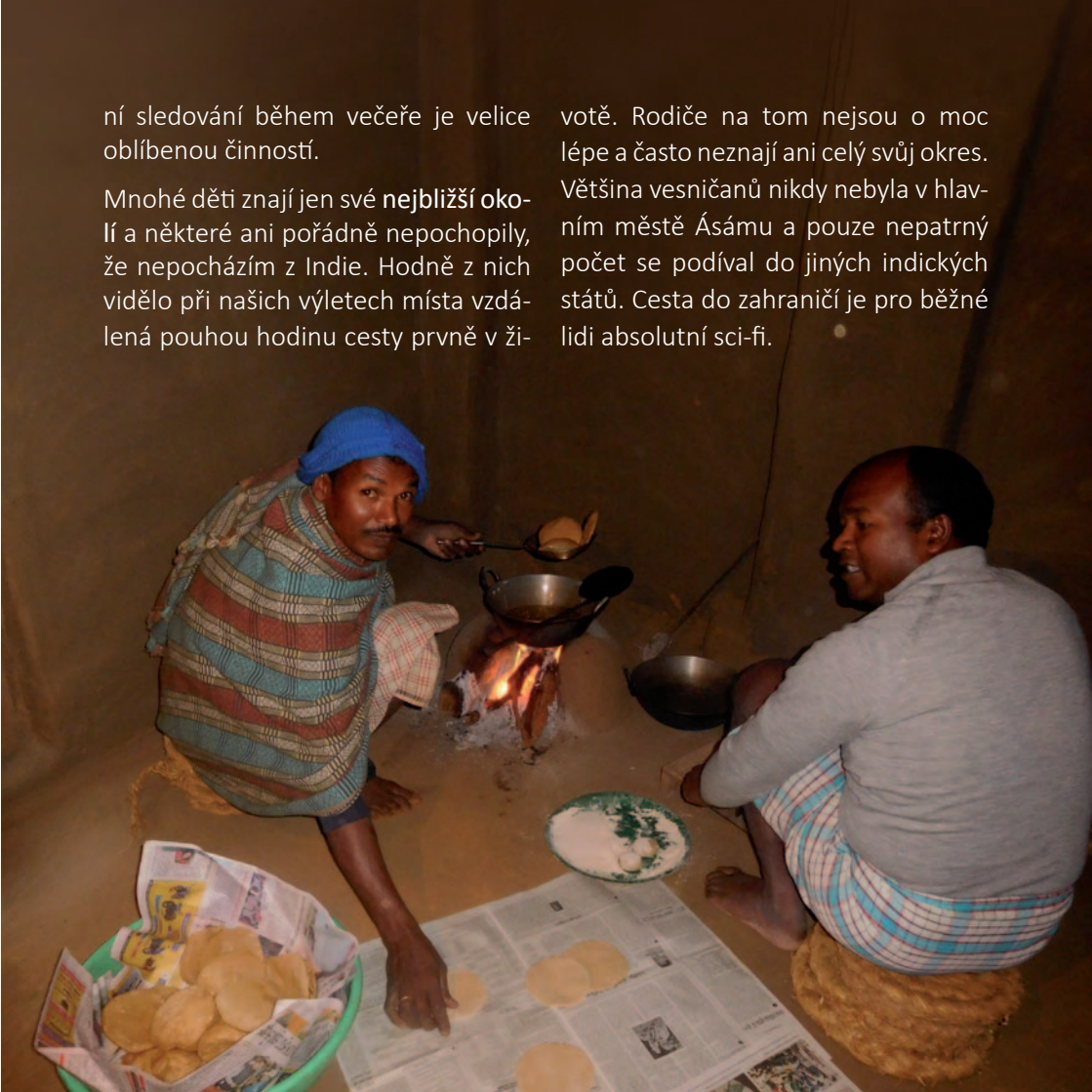
dům. Takže v těch uboze vypadajících bambusových chýších nezřídka najdete „dotykáč“ či dvoukolovou mašinu. Jsou i takoví, kteří přeruší školu a jdou někam pracovat, aby si mohli koupit dobrý mobil. Nevzdělaní vesničané se dají často **podvést** – v některých případech můžou dokonce přijít i o své vlastní pole. Pokud půdu jednou ztratí, už ji zpravidla zpátky nezískají.

Na čistotu okolí se dbá pouze doma, kde lidé **odpadky** většinou skladují na speciálním místě za domem. Jakmile však vyjdeš z domu, odhazuješ je, kam tě napadne. **Elektřina** v mnoha vesnicích stále není, někteří mají proto doma solární panely anebo používají petrolejové lampy. A i pokud dráty s elektřinou do vesnice vedou, volné užívání je narušováno častými výpadky proudu (především v období dešťů). Chudší platí pouze za 2 žárovky (15 Kč za měsíc), aby měli večer nějaké světlo. V mnoha elektrifikovaných domech se nachází **televize**, jejíž večer-

ní sledování během večere je velice oblíbenou činností.

Mnohé děti znají jen své **nejbližší okolí** a některé ani pořádně nepochopily, že nepocházím z Indie. Hodně z nich vidělo při našich výletech místa vzdálená pouhou hodinu cesty prvně v ži-

votě. Rodiče na tom nejsou o moc lépe a často neznají ani celý svůj okres. Většina vesničanů nikdy nebyla v hlavním městě Ásámu a pouze nepatrný počet se podíval do jiných indických států. Cesta do zahraničí je pro běžné lidi absolutní sci-fi.

PŘÍŠTĚ PŘIJEĎ S CELOU RODINOU

V Indii žijí chudí ale i bohatí, indická „střední třída“ je srovnatelná s naší. Plat chudých lidí dosahuje pouze 3 000 rupií (1 200 Kč) a přesto jsou místní lidé velmi pohostinní. Mnozí vás rádi pozvou na šálek čaje a u mnoha lidí jsem i večeřel. Předloží vám to nejlepší, co můžou, a záleží jim na tom, aby vám chutnalo. Nejzajímavější je tradiční umývání rukou před jídlem a po něm, které obstarává jedna z hostitelek pomocí misky a džbánu s vodou.

Odpadky jsou všudypřítomné, bónbón se rozbalí a obal se hodí na zem, plasty létají z oken vlaků, lidé čurají na kraji ulic a když je těch odpadků příliš, tak se vše nahrne na jednu hromadu a spálí.

Skoro všichni si mysleli, že jsem nesmírně bohatý. Ve srovnání s vesničkami jsme opravdu pohádkově bohatí, ale ne tak, jak si někteří myslí. Někteří mi např. říkali, ať příště přijedu s celou rodinou; kde bychom na to vzali peníze, nevím. A jeden učitel mě při rozloučení požádal, jestli bych mu nemohl sehnat peníze na použitý laptop...

V Indii se dá takřka vše koupit, jen musíte vědět kde. Dokonce zde mají v každém městě **Baťu!** V indických obchodech je pro nás zpravidla levně, akorát je třeba při nákupu **smlouvat**, jinak vás prodejce pěkně obere.

Nejčastějším zaměstnáním bývá v naší oblasti práce na čajových plantážích, kterých je v Ásámu spousta. Sbíráání listů obstarávají ženy, muži kopou příkopy nebo sázejí nové čajové stromky apod. Přibližně ve čtyři ráno se vstává, uvaří se snídaně a oběd a chystá se na cestu do práce. Z domu se odchází kolem půl šesté (cesta většinou zabere tak hodinu a půl pěšky a veřejnou dopravou). V sedm se začíná pracovat a ve dvanáct je hodinová přestávka na oběd (přinesený z domu). Končí se v pět (celkem tedy devět pracovních hodin), pak je čas na návrat domů. Kolem půl sedmé se vaří večeře a sleduje se televize, večerka bývá mezi devátou a desátou.

Za devět hodin tvrdé práce dostanou lidé pouze 100 rupií za den (40 korun). Navíc aby alespoň těch sto rupií dostali, potřebují za den nasbírat minimálně 25 kg čajových listů. Pokud to nezvládnou, do-

stanou méně peněz, a naopak pokud nasbírají více, vydělají si o pár rupií navíc. Výplatu pak dostávají najednou většinou každých 15 dní.

Rodiče tráví skoro celý den mimo domov a na starost o děti nemají moc čas. Oběd děti mívajjí buď zdarma ve státní škole, nebo jim ráno maminky něco nachystají – klasicky rýži, „dál“ (omáčka), případně rybu. Problém nastává večer, kdy jdou děti spát často ještě před připravením večeře, a tak nezřídka nedostanou večer jídlo.

Lidé, kteří nepracují v čajových plantážích, se většinou starají o své vlastní rýžové pole, pěstují zeleninu nebo chovají prasata. Jsou tedy soběstační a vypěstovaný přebytek pak na tržišti prodají a vydělají si tak nějaké peníze. Lidi z čajových plantáží se o své pole pořádně starat nestíhají, a tak musí některé potraviny dokupovat na tržišti. V některých případech vlastní pole pronajmou a od nájemce pak dostanou nazpátek polovinu výnosu.

Přestože jsou zde lidé velmi chudí, hodně se tady dbá na krásné a čisté sváteční oblečení. Dokonce i čajovní pracanti jdou do práce v poměrně pěkném oblečení, a pak se v zahradě převlečou. Trošku jsem s tím měl problém, protože když člověk vidí ty

zablácené cesty, špínu a odpadky, tak má tendenci vzít si na sebe nějaké horší oblečení, kterého nebude škoda, to ale neodpovídá místní mentalitě. Když se někam jde, tak je prostě samozřejmostí pěkné oblečení, ať už cesta a okolí vypadá, jak chce.

EPILOG

Něco končí, něco začíná. Se srdcem plným vděčnosti a s láskou budu vzpomínat na rok strávený v Indii, na děti a dospělé, se kterými jsem se tam setkal a vše úžasné, co jsem zažil. Přes chvíle velké únavy a vyčerpání jsem si pobyt v Indii náramně užil a bylo mi tam dobře. Byl to nádherný rok. Jsem moc vděčný všem, kteří mi k této cestě pomohli a darovali mi tak něco, co se za peníze koupit nedá.

Po celou dobu ve mně přetrvával pocit, že alespoň jeden rok žiji tak, jak mám. Dost mě v minulosti trápily a pořád ještě trápí výčitky svědomí, že žiji svůj život jen tak pro sebe, nevyužívám svá obdarování a nikomu nijak nepomáhám, a tak jsem velice šťastný, že jsem minimálně jeden z těch 25 let mého života prožil smysluplně.

Jakub Honěk

Pomocí blízkých pomáhejme daleko

www.adopcenablizko.cz

bankovní spojení: 2800630202/2010

Děkujeme všem, kteří společně s námi pomáhají
potřebným dětem a mladým lidem.

